

Szondolat

Szerkeszti: Kemenes Lajos

TARTALOM:

Jókai földjén • Szivek a pályaudvaron • Kiruházkodom . . . •

A budapesti perzsa főkonzultus • Látjátok feleim • Gábor

Andor üzen • Két sovány program • Cifra nyomoruság . . . •

• A tőzsdedzsungelről

Megjelenik hetenként

Budapest, 1920. évi
szeptember hó 9.

II. évf. 37. sz.

Előfizetési díj
negyedévre
50 korona

Kiadja a
Központi
Sajtó-
vállalat
R. T.

ÁRA

• 4 •

TIVOLI MOZGÓ

VI., Nagymező-utca 8.

*Naponta változatos
műsor.*

Előadások naponta 1/25, 1/27 és 1/29 órai kezdettel.

SCALA SZÍNHÁZ

Angol Park mellett.

Minden este 7 órakor Pálffy Boriska,
Honthy Hanna, Galetta Ferenc és
Gallai Nándor fölléptével:

LYSISTRATA.

Egyszerre láthatja hétfőtől—szerdáig

A HALÁL HIRNÖKE

az első és második részét

A KERT MOZIBAN

Előadások: fél 8 és 10 órakor.

MOZIT akar berendezni villany-
mészény- vagy acenitlenre?

Kérien árajánlatot

HATSCHER ES FARKAS

kinematografiai szakúzóttól

Budapest, IV., Károly-lórut 26.

Filmkölcsönző!

TELEFONSZÁM: 142-78.

Az irodalom szenzációja:

BANGHA BÉLA legújabb műve

**Magyarország ujjaépítése
és a kereszténység.** Ára 35.20 K.

Kapható a Központi Sajtóvállalat könyvkereske-
desében Budapest, IV., Duna-u. 6. (Klotild-palot-
tában, a Belvárosi kávéház mellett.)

JARDIN DE PARIS

Az előkelő világ szórakozóhelye. Csupa
elsőrendű bel- és külföldi attrakció. Aranyas kert.
Elsőrendű konyha. Speciális uzsonnák.

FŐVÁROSI CIRKUSZ VÁROSLICET.
Telefon 55-55.

Minden esti előadásban

HALÁLUGRÁS

a cirkus tetejéről a 2 méter mély égű vízmeden-
cébe és a szenzációs szeptemberi műsor.

A keresztény
magyarság
nagybankja

a

**Magyar
Nemzeti
Gazdasági
Bank**

ideiglenes helyisége

IV.; Gerlóczy-u. 11. I. em.

Elfogad betéteket folyó-
számlán és takarékpénztári könyvecskére.

RÉSZVÉNYEK ÁRA **105 KOR.**
DARABONKÉNT

Hansa cigarettahüvely vattával

**HANSA
CIGARETTAPAPIR**

Gyártja:

NOVEMBER JENŐ

Budapest, II., Lövőház-u. 22/a. Telefon: 175-42.

Szondolat

Jókai földjén

— Tisza-Duna-közi emlékek —

(Második közlemény)

Héjjas Iván és Héjjas Aurél nevével tavaly ősszel, az oláhok kivonulása után egyszerre tele lettek a magyarul író idegen ujságok. Mint haramiavezérek szerepeltek, mint sikkasztó főhadnagyok, akik odalenn Orgovány és Bugac körül rablóvilágot teremtettek, és a pesti zsidó képzelet lóháton látta őket száguldozni, Rózsa Sándorok módjára. Mikor aztán följöttek a szerkesztőségekbe, megmutatni magukat, fekete bőrkabátban, Iván a maga beretvált, szögletes és szép, szinte lányos mosolygó arcával, Aurél fekete kún fiziognómiájával, tiltakoztak a sikkasztás vádja ellen és megmagyarázták, miféle népitélet volt Kecskeméten és környékén, milyen bűnösök ellen és milyen bűnök után, — ugyanazok a szerkesztőségek udvariasan hanyatvágódtak, rektifikáltak mint a karikacsapás és megígérték mindent was gut und teuer, és leplezetlenül csodálkoztak azon, hogy ezek a bőrkabátosok még csak kézi-gránátot sem hajítottak a hadako-

zók fejéhez. Mondhatom most már elég közvetlen tapasztalatból, hogy sem Héjjas Iván, sem Héjjas Aurél, sem a többi Héjjas-fiu, sem pedig a mögöttük szövetkező tiszta-duna-közi magyarok nem vérszomjas, nem kéjgyilkos, nem szadista emberek, egy csöppet sem. A vérontást magukon kezdték, a frontokon bőven ontották a maguk vérért, ugyanazért a hazáért, amelyért most is hajlandók tűzbe-verbemenni. De viszont ez a haza, ez a faj olyan mindenekfölött való szentség előttük, hogy érte mindenre képesek. Az ember mosolyogva gondol a bécsi vörösfürmedvényekre, amelyek éppen akkor közölték óriási szenzációnak, hogy Héjjas Iván csapataival Budapest ellen vonul, letartóztatni a kormányt, elcsapni a kormányzót és vérbefojtani a zsidókat, mikor a Héjjas-porta udvarán lepattant egy fekete autóból Héjjas Iván, mindenféle «csapat» nélkül, fehér köpenyegben, az oldalán szíj és a szíjon revolvertáska, és rohant megölelni, megcsókolni a szüleit, aztán sietett meglátogatni szép, temperamentumos menyasszonyát Papp Sári kisasszonyt. Egy jókedvű, ele-

Szindlát

ven, energikus fiatalember, aki nem is látszik harminckét esztendősnak, egy szerelmes vőlegény, aki esztendőök óta nem tudja elvenni menyasszonyát, mert a lakásinség őt is épp úgy sujtja, mint akárki mást, egy talpig katonáember, akinél hűségesebb hiva a kormányzónak nincs, — és az ötvilágrész elé vörös (vagy fehér) ördögnek van odaplakátolva, aki a kávésfindzsájából vért habzsol, folyton hadakat gyűjt, királyságra tör, cseleket sző.

Ugyan ilyen gyűlölet és rajongás veszi körül Héjjas Aurélt, a legidősebb fiút, aki már álmadozásra hajlóbb, passzívabb természet, idegeit a háboru és forradalmi szenvedések erősebben megviselték. Iván az erélyesebb, Aurél a gondolkozóbb, Iván az alacsony, Aurél a magas, Iván amelletttörökösebb arcvonásu, Aurél a tiszta kun. Tibor, aki gazdálkodik és egyben a világ legharmonikusabb házaseletét éli, dalos-tréfás, jómulató ember, aki a vörösekbörtönében is akasztófátréfákkal ölte rabtársait és a val-

latóit. Endrében, aki nemrég tette le az érettségét, a fiatalság egész temperamentuma forrong, — van benne valami a «pesti fiu»-ból, anélkül, hogy ez a vonás tultengene benne, mert azért minden ördögös pajzansága mellett olyan magyar és olyan katona, mint annak a rendje. Van még két öccsük: Jenő, a poéta-arcu szelid diák és János, az ötödik gimnazista, aki egymaga volt a Héjjas-portán, mikor a vörösekbjöttek keresni a szüleit, és nyugodtan eldiskurált velük.

— Nincsenek itthon.

— Hát hol vannak?

— Nem tudom.

— Mért mentek el?

— Mert maguk bántani akarták őket.

— Szép kis édesanyád van, hát volt szive itthagyni téged magadra? — tört ki a kárvallott terroristákból a hamis részvét, hogy a «volt» édesanya és édesapa nem kerülhetek az ő véres kezükre. Az az élet, amelyet a Héjjas-család élt a diktatura alatt, az a sok kalandos menekülés, az a sok szenvedés, a parasztság szeretete, amely bujtatta és védte őket: maga egy külön Jókai-regény és mindent megértet abból amit aztán a nép oláhokkal és vörösökkel véghezvitt, mihelyt levegőhöz jutott.

*

A nép, Héjjasék népe — s ezt a kifejezést lélektani vonatkozásban is értem — csodálatos nép, csak el ne rontsák, meg ne csalják, el ne kedvetlenítsék. Mikor Héjjas Tibort

Szombat

a vörösek vallatták, nyolevanöt gazdát vonultattak föl tanunak, s mind a nyolevanöt összebeszélés, utasítás nélkül kereken tagadta, hogy Héjjas Tibort valaha is ösmerte volna. Nemrégiben halt meg egy Kiss János nevű gazdaember — azokba a belső sérüléseibe halt bele, amelyeket a vörösek börtönében szenvedett. De hiába verték, állhatatosan megmaradt amellett, hogy ő Héjjasékat nem ismeri, nem rejtegette. Mikor nem boldogultak vele, kiengedték és Kiss János azon agyongyötörten a Héjjas-portára ment, be az irodába, a kisasszonyhoz:

— Csak azért jöttem, mondják meg Héjjaséknak, hogy Kiss Jánossal nem vallottak szégyent.

Kemény, nyakas, amellett szorgalmas, jómódu és mégsem a hasán át gondolkozó nép ez, csupa Jókai-figura, kár, hogy elhevenyészett sorokban nem lehet megrajzolni. Itt láttam a «hirhedt» Francia Kiss Mihályt is, a törölmetszett magyar altisztet, aki nem kegyelmezett vörösnek, oláhnak, ha elébe kerültek, hol lóháton járta a tanyák világát, hol mint szőlőkapás «elvtárs» bolyongott, s valahányszor kommunistát fogott, az volt az első kérdése:

— Hát aztán van-e úr, hé?

Mert urnak lennie kell, vallja Francia Kiss Mihály, szemben a pesti zsidó ujságírók vezércikkeivel, csak aztán igazi ur legyen. Már például Patacsi Dénest nem egészen tekinti annak, mert mikor a kigazda-államtitkár némi napoleoni mozdulattal így szólt hozzá bemutatkozás után:

— Hallom, milyen derék, jó magyar ember vagy, nem jutalmazhatlak méltóbban, mint baráti kézszerítéssel!

Akkor Mihály flegmatikusan megjegyezte:

— No, az nem sok!

Mert hogy Mihályban megvan az az uri tempó, amely nem szívesen bratyizkodik és pontosan megérzi, ha valaki vállveregetőn akar banni vele.

Egyébként Francia Kiss Mihálynak megvan a maga véleménye az egész mai politikáról. Még Simonyi-Semadam miniszterelnöksége idején elment a nemzetgyűlés karzatára. Otthon aztán így számolt be észleleteiről:

— Nem volt semmi különös, egy pár magamfajta paraszt iteperált, aztán mindig fölállt egy vörösszakállu zsidó, mondott valamit, aztán ráhagyták, hogy jól van. Nem is ér ez semmit, inkább elmék haza Bugacra.

De azért nem megy haza, legalább is hosszú időre nem, ő első-sorban katona és fivérei szívesen dolgoznak otthon helyette, mondván, hogy «Mihály kell az országnak». Francia Kiss Mihály különben igen talpraesett, rövid pohárköszöntőt mondott egy este a bugaci pusztaházban, ahol vagy negyvenen összegyülekeztünk egy éktelen kulacs árnyékában. Rövid beszédének az volt a fácitja, hogy «nem vagyok én a szónak szószólója, hanem a tötté» és ilyen mondat is volt bene:

— Lapozzuk, uraim, Erdély történetét.

*

Külön fejezetet kellene írni Muraközy Ferenc bátyánkról, az «utolsó nemzetes urról», akinek életfilozófiája, minden mozdulata, egész életrendszere egyetlen kétségbeesés lenne Jászi Oszkáréknak, s aki mint figura, megint csak tökéletes Jókai, — de ehhez egy egész ujság kellene. Bugaci élményekről is kellene szólnom, a gulyások és csikósok ősi életéről, a homokkötő bugaci nyárfa- és borókaerdőről, tragikomikus kabátos emberekről és bölcs, egészséges parasztokról, a homoki tyukról, mint bugaci exotikumról, régi anekdotákról, amelyek valaha élő valóságok voltak ebben a levegőben, Petőfi-legendákról, amelyek a szikrai betyárcsárda körül keringenek, végül egy népről, amelynek jelleme békés, de nem «pacifista», sziveslelkes, de nem «demokratikus» s aztán egy harapózó nagy keserüségről, amely amiatt terjeng itt a sziveken, hogy fölülről, hivatalos helyekről csupa csalódás,

De én csak néhány noteszlevelet szakitottam ide és még csak valamit akarok megmondani erről a népről: ez a nemzeti megújulásnak legerősebb anyaga és a területi fölszabadulásnak ma még legbiztosabb katonája. Ezt a népet szeressék és el ne vaddítsák, mert annak az ország nagyon nagy kárát vallaná.

Lendvai István.

Szindler

Szivek a pályaudvaron

Még mindig nincs végük a zarándok-vonatoknak, melyek hozzák északról keletre, délről nyugatra — a menekülteket és kiutasítottakat.

Járunk a pályaudvar sárga reggeli derengésében. Köhögnek az emberek az őszi ködben s a mozdonyok, melyek távolságok dicsfényével érkeznek, fujnak, ugatva és fájdalmasan, mint kehes mastrok, náthás szörnyek. A kijárat körül hegy magaslik. Ez a hegy csupa-csupa zsákból áll. Raktár nem tudja már befogadni a menekültek holmiját, ide a perron aszfaltjára tornyozzák és a ruhahalom egyre nő. Nézzük ezt a puha, óriási hegyet. Körülötte néhány idegen ember lézeng, aki most érkezett meg és a barna zsákszövet egyenruhájában nem ismeri meg mindjárt édes, otthoni holmiját. Mi is hozzájuk szegődünk. Kutatjuk — a menekülökkel együtt — zsákok hátán az enyves cédulákat. Vajjon rátalál-e egymásra ember és tárgy?

Megy az ember — hátán a háza, kebelén kenyere — sápadt kislány, deres öreg ur, kaftános zsidó borkál a hegy lábánál. Most felragyog egyiknek az arca, mintha belül, szájában kis villamosgömb gyulladt volna ki hirtelen, az öröm átvilágítja sárga husát, vékonyka esontját. Csak ez az arc ragyog a ködben. Megpuhul és elszélesedik a

Szendő

viszontlátás könnyes fátyola suhan rá, akárcsak rokonok láttán. Sok-sok otthon van itt. Az otthon lelke is itt van. Nézzük az embert, ki rátalált és első pillanatban szinte ölelkezik vele. Megtapintja holmiját, ránéz, megszagolja, mind az öt érzékével megrohanja, aztán — mint aki tilosat művel — hebehurgya mozdulattal föltépi a zsák varrását és kihuzza belőle avitt bordó paplanának csücskét. Hogy nézi, hogy szereti, hogy ismeri. Ez takarta be sokszor éven át, akkor is, mikor láza volt és téli éjszakán félrebeszél. Halvány arca a bordó alapon most éles. Paplana mellett narancssárga sál van. Miért mentették meg ezt a rongyot? Az otthon el lehetett volna nélküle is. Feltűnő, hogy az emberek — még a koldusszegények is — mindeneke előtt a kis párnájukhoz ragaszkodnak, ahhoz az utolsó párnához, melyről beszélni szoktunk. Minden lehet idegen, csak az ág ne legyen, a paplan, lepedő és kispárna. Ezek az éjszakai barátok, nyugodalmat és álmodást jelentenek, jelképek, melyek melegítenek és vigasztalnak.

Zsákok kifeslett varrásán bekan-dikálunk idegen otthonokba. Itt egy kitömött mókusz, mely a virágfüstölővel szagosított vidéki szoba állványkáján hosszú évekig nézte a családi idillt. Micsoda szomorú kabalája van ennek a menekültnek. Vigyük magunkkal a mókust is. Különben — istenem — baj lesz. Ott egy háló-sipka. Amott egy baba, pisze orral,

lenszőke hajjal. Kék szeme kivillan dunyhák lanyha tömkelegéből. Szóval a baba, a régi családtag is eljött a menekülőkkel. Minden, ami azelőtt otthon is titok volt, zöld zsáluk, leeresztett függönyök, zárt ajtók mögött, megnyilatkozik nekünk, beleolvad az emberi közösségbe, éreznünk kell, hogy ma a kis család nagy családdá alakult és ennek a nagy családnak mindnyájan tagjai vagyunk. Itt van a család a pályaudvaron, az utcán, az egész földön. Csonka országunkat be lehetne teríteni e csikos ruhákkal, e vöröspestes asztalkendőkkel, e bitang jószágokkal, mi pedig leülhetnénk, mind ehhez az asztalhoz.

Aki rálel jószágára, nem megy el mellőle. Letelepszik a földre, közvetlen közelébe. Órákig vár itt, nem tudni mire. Csak rostokol, melegszik nála, itt — úgy sejti — nincs idegenben. Az otthon lelke védi. Már mi sem látjuk érzéketlen nagy tömegnek a zsákhegyet. A csomagok magukon viselik évek fájdalmas és kopott hierogliefjeit. Ha hozzájuk nyulunk, fáj nekik. A csomag is egyéni. Mindegyik egy kis oltárka.

Órákig tétovázunk közöttük. Egyszerre különös zajt hallunk egyik zsákból. Keltőóra berreg, tompán és messziről. Megnézzük az óránkat: kilenc óra. Ma reggel kilenckor valamelyik kiutasított hivatalnoknak fel kellett volna kelnie, talán Kolozsvárt, talán Zomborban, talán Pozsonyban. Hol a keltőórához való ember? Senkise jelentkezik. Idegenek

ödöngnek a zsák körül. Benne egy otthon bujt meg és az otthonnak van szive is.

Az dobbant meg.

Kiruházkodom . . .

Tuvaly derék szabóm kifordította a ruhámat. Az idén azon spekulálok, nem lehetne-e visszafordítani a ruhát? Felmerült ugyan agyamban az a terv is, hogy csináltatok egy új ruhát, de azt hiszem ebben a pillanatban nem voltam normális. Új ruha? Milyen elérhetetlen álom ez! Milyen szép is lenne ezen a szép őszi napon vadonaturáj ruhában, frissen felöltözködve kísértálni az utcára s elüzni messze azt a gondot, hogy a könyökom kiszakadása minden percben bekövetkezhet.

Amíg ezen gondolkoztam, eszembe ötlött, vajjon mennyibe kerül ma tőtől talpig kiruházkodni. S milyen érdekes volna összehasonlítást tenni, vajjon mennyibe kerülhetett ugyanez egy év előtt, mondjuk 1914-ben. Papiroost és ceruzát vettem és serényen írni kezdtem:

	1914	1920
	Korona	
Egy öltözet ruha	60.—	5000.—
Egy pár cipő	20.—	1800.—
Egy pár harisnya	1.20	200.—
Alsó	3.—	300.—
Ing	5.—	450.—
Gallér	—40	20.—
Egy pár kezelo	1.—	40.—
Zsebkendő	—40	40.—
Kalap	6.—	600.—
Nyakkendő	2.—	250.—

Selyemzsebkendő a szivarzsebbe	2.—	100.—
Inggombok	2.—	100.—
Sétabot	5.—	300.—
	108.—	9200.—

Most tessék az embernek «rangjához illően» öltözködni!

A budapesti perzsa főkonzulátus

Valamikor magához a perzsa sahhoz is volt szerencsénk itt Budapesten. A magyar király várpalotája díszes lakosztálylyal kedveskedett a felségnek, s Perzsia teljhatalmura hálótermében reggelenként fölkelési szórakozásul (vagy talán kötelező rituális szórakozásból?) egy-egy élő báránnyakat nyiszszantott át sajátkezüleg. A bárány négett-bögett, vére perzsául szőnyegdiszította a tükörfényes parkettet, s a várpalota teremtisztító parkett-táncosai, egy-két nap multán megfejtve a piros rejtélyt, hogy ez voltaképpen nem véletlen fejedelmi orrvérfolyás, de rendszeres tüntetés a gyöngéd állapotvédelem ellen, a gyökeres vérelvixolást arra a szomorú időpontra halasztották, amikor a sah — szintén «legkellemesebb emlékekkel» — Budapestnek végleg bucsut mondott.

A viszont reánk hagyott legkellemesebb emlékek közül, a megszámlálhatatlan kisebb, nagyobb és legnagyobb rendjeleken kívül, különösen kettő maradt kívül évtizedek után is a feledés egyre sürtisödőbb ködén.

Az egyik:

Valahogy Kozarek hóhérmester került szóba.

A sah mindenáron látni szeretett volna budapesti akasztást. De nem volt halálraítél. (Milyen furesa idők!)

— Csak ennyi a baj? — kérdi végül osodálkozva. S nyugodtan hozzáfűzi: — Van elég ember a kíséretemben.

A másik:

Üdvari ebéd alkalmával pompásan muzsikál szebbnél szebb számokat a katonai zenekar. Valaki kíváncsian kérdi: melyik darab tetszett legjobban a sahnak?

— A kezdet, a legelső.

(Az, a mikor hangoltak.)

Ma már nagyon meglazult Perzsiával való összeköttetésünk. A perzsa szőnyegektől igyekszünk mindenáron, illetve: minél nagyobb áron megszabadulni, de azért végleg nem szakítunk: kegyelettel megtartottuk bölcs politikai előrelátással a budapesti perzsa konzult. Lovag Freistadtler, mint perzsa konzul, a miénk maradt, s a mig ily

Szindolat

minőségben közöttünk trónol: nyugodtan alhatunk, nem fenyegeti szegény Magyarországot perzsa veszedelem.

A Muzeum-utca legeifrább palotája: a

Perzsa Császári Konzulátus

Az erkélyeken, hosszú zászlópóznákon dus aranycirádák, a ragyogó ablaküvegek kró-zusi gazdaságot sejtetnek; itt ur lakik, valami nagy ur! S közelebb lépve, közel a kapuhoz: ime nem csalódunk. Hiszen ez a budapesti perzsa konzul otthona: lovag Freistädteré, aki legszebb címét, egyetlen hivatalát, egyszerű barna pappendeklire iratta. S nem arannyal, de szimpla fekete ákombákom betűkkel.

Maga a Muzeum hátat fordít e palotának. Nem lehetne-e valahogy kiengesztelni azzal, hogy pappendeklis konzulátus-címét a lovag ur átküldené a Nemzeti Múzeumnak — relikvia gyanánt?!

P. Th. J.

Látjátok feleim

Látjátok feleim mik vagyunk ...

Magyarok, székelyek, szegények

Szomoru, szomoru, hej szegény szomoru,

Buba merült népek.

Dühödték, kevélyek, kinban bajban busak,

Meddön viaskodván örökkön borusak.

Egymásba merülvén, vérrel bészennyevén,

Testvér az jó testvért, halálra keresvén:

Bajt viván, így dultván, maradék kis földjük

Pusztaság, pusztaság, pusztaság, talló lészen.

Ha az a nagy Isten egyszer ide nézne,

Ha az a nagy Isten egyszer eddig látna

Kereszttel, kereszttel, golgotás kereszttel,

Nagy nehéz térüvel,

Haraggal, gyilokkal

Egy magyar se járna,

Egy magyar se járna.

Látjátok feleim mik vagyunk ...

Testvérek, vérbeli testvérek.

Temetőt, temetőt, végtelen temetőt

Gazdagító népek.

Ássatok, ássatok el ne fáradjatok,

Béborult szemekkel tova ne lássatok,

Kövélt szívetekkel ne is érezzetek,

Egymás szép vérre reá éhezettek,

Krisztust ne higgyétek, inkább csufoljátok,

Egymást adjátok el csuf Judási pénzen.

Ha az a nagy Isten egyszer ide nézne,

Ha az a nagy Isten egyszer eddig látna,

Kereszttel, kereszttel, golgotás kereszttel,

Nagy, nehéz térüvel,

Haraggal, gyilokkal

Egy magyar se járna,

Egy magyar se járna ...

Látjátok feleim mik vagyunk ...

Románok, szlovákok, ti rácok,

Eltévedt, megtévedt, hej nagyon megtévedt

Nagy prédás nációk.

Rutének, horvátok, immár ne bántsátok

Az szegény, jó magyart kintől megváltásatok.

Sorsát ha betöltvén, sebeit gyógyítván

Az nagy Szeretneknek immár behódítván,

Hadd éljen, hadd érjen, nagyvégre épüljön,

Az magyar Messiást hadd fogadja készen.

Ha az a nagy Isten egyszer ide nézne,

Ha az a nagy Isten egyszer eddig látna,

Kereszttel, kereszttel, golgotás kereszttel,

Nagy nehéz térüvel,

Haraggal, gyilokkal

Egy magyar se járna,

Egy magyar se járna ...

Baló Elemér.

Gábor Andor üzen

Gábor Andor nevét még nem felejtette el a magyar közönség, helyesebben a budapesti. Kupléi és bökversei mint a bolhák ugrálnak a kabarétöltelék nyakán. Ahhoz a fronthoz tartozott, mely Kéritől Göndörig húzódott és egyike volt a magyar zsurnalisztika megrohasztóinak. Messenger boy, mindenes volt, irt kuplét, szkeccset, verset, drámát, megénekelte a forradalmat és Untauglich ur című butaságában megrajzolta a hadibujkáló típusát. Lelkesedett a nemzeti tanácsért, haragudott Tisza Istvánra, a kommün alatt vezérkedett, a kommün után egy darabig le volt tartóztatva, de tekintettel a fehér terrorra, szabadlábra helyezték, mire Bécsbe szökött. Ott egy ideig Göndör Náthán makkabeusai között harcolt az Ember-ben, később pedig belépett a Bécsi Magyar Ujság szerkesztőségébe. A Bécsi Magyar Ujság akkor még kimondottan kommunista ujság volt, tehát Krausz és Gábor-Greiner közösen működtek és fröcscentették rituális nyálukat Magyarország felé, mely csak addig volt hazájuk, míg mindennapi kenyérre, fíakerre- és szeretőrevalót adott nekik és míg a zsidó hintáslegények pofozták a magyarokat.

A Bécsi Magyar Ujságot nemrégiben egy amerikai zsidó vette meg, aki megszüntette a lap kommunista politikáját. Gábor-Greiner tehát felstimmelte a polgári zöngéket, de a kommunista alapot se akarta elhagyni. Tovább irt álnéven az Ember-be. Göndör-Krausz, kinek csak egy alapot adott a sors, leleplezte és azóta elkeseredett plakát- és ujságháboru dul közöttük. Az első eset, hogy mind a kettőnek igaza van, tudniillik legaz-

emberezték és lezsídozták egymást. Krausz a gorombább, Greiner a dühös-büdösebb. A patkány-görényháboru még tart. Greiner-Gábor azzal köpte szemem legujabban Krausz Náthánt, hogy tehet-ségtelen, míg ezzel szemben ő egy vaskos könyvet adott ki tehetsége bizonyosságára Bécsben.

A könyv címe «Ezt üzenem!». Gábor ur üzen. Ugy mint a fejedelmek. A Greiner-gyerek hadat üzen Fehérmagyarországnak. Vért és akasztófát üzen nekünk. Kötelet és kinzókamrárt ígér. Ez a fickó típusa a szemtelen zsidónak, kinek láttára viszket az ember tenyere, akibe mindenki bele tudna rugni. Hangja, modora a régi, buta és nagyszájú, aki ott is beszél, ahol senki se kíváncsi rá, aki jogositva érzi magát beleszólni abba, amihez nincs köze. Ez a szemtelen patkány rettentőet visit Magyarország felé, szája még teli van a kabaré mocskával, szemében a makkabeus zsidó fanatizmusa lángol, szava rosszszagu, tolakodása hihetetlen.

Könyvében több cikk vonul föl a kormányzó ellen. A világon soha, sehol nem irtak így emberről. Megjegyzései és jelzői hasonlítanak a részeg utcai lányra, aki pálinkásbolt küszöbén visong. Utálat végigolvasni. Az embernek ökölbe szorul a keze, hogy mer ez a zsidókölyök így beszélni?

mi
jogon beszél egy ilyen poloska a kormányzóról? A liberalizmus tenyésztette ki ezt a típust, a boldog aranykornak. Dédapáink telket adtak a zsidónak, vagy ha szemtelen volt, hajduval szóratták ki, most azonban a zsidó van felül. beszél és mi kénytelenek vagyunk meghallgatni. Gábor Andor Bécsben, sokan Pesten beszélnek. Gábornak nem tetszik a kor-

mányzó, a pestieknek — igen. A zsidó szellem rugalmas, elasztikus, minden elfér benne. Nem merünk idézni Gábor Andor ur szótárából, nem a cenzura, izlésünk tiltja. Gábor ur Horthy Mihálynak kereszteli és kijelenti, hogy nem tetszik neki az orra. Greiner urnak Löw főrabbi orra tetszik, vagy Sztérynié. Csak liberális orrot tud elviselni. Azt is kifogásolja, hogy lovon jár! Mert ő maga fél a lótól.

Egyáltalán nem tetszenek neki a következők: Prónay Pál, Héjjas Iván, Bibó Dénes, nem tetszik Nagy Béla főügyész. Nem tetszik neki a főkapitány, nem tetszik Friedrich. Nincs meglegedve Stocker elnökkel, a jogrenddel.

Külön fejezetet szentel a sajtónak. A keresztény sajtó felé rettentő elkeseredéssel köpköd. A sajtó nem magyar sajtó. Az volt a magyar sajtó, mely az ő írásait közölte. Ez a sajtó moslék sajtó. Greiner ur az irodalommal sincs meglegedve. Herczeg Ferenc és Gárdonyi Géza nem írók. Lendvai István, Tormay Cecil sose voltak azok. Csak Biró Lajos, Molnár Ferenc, Hajó Sándor azok. És Szegedi István is az. Szabó Dezsőnek megkegyelmez, Kosztolányi Dezsőnek is.

Gábor Andor Göndör Krausz Náthánnal örökharagban van, az «Ezt üzenem» című kötetben nincsenek meg Krausz ellen írott kirohanásai. Krausz Náthán számára nincs semmi üzenőalója. Ami volt, azt plakátokon intézte el, amelyeken buta zsidónak nevezte Náthánt. Náthán erre megválaszolt és hermafrodita zsidónak nevezte Greinert. A két hadakozó, ha arról van szó, hogy a keresztény kurzus felé köpjének, gyönyörűen egységes frontba simul. Egymástól függetlenül üzennek nekünk.

Minekünk is volna egy és más üzenőalónk, azonban az ilyen üzeneteket nem szoktuk leírni. Bennünk nincs meg a merészség és nincsen meg a héber izlés. Üzenetünket még is meg fogják kapni. Egyszer majd kézrekerülnek.

Két sovány program

Az állami színházak igazgatói programot adtak.

Kerner István, az Operaház új igazgatója régi, népszerű repertoár-darabokat ígér, ezekre készíti a művészemélyzet.

Legközelebb a *Hugenották* és esetleg *A Próféta* felújítása következik. Az évad első «eseménye» még szeptemberben Rákosi Jenő és Szabados Béla *A bolond* című operájának felelevenítése lesz a Rákosi-jubileum alkalmából. Decemberben Beethoven születésének 150-ik évfordulóját 8 napos tünnepi ciklussal ünneplik meg, ebből az Operaházra két este jut: az egyik a *Fidelio*, a másikon a *III. szimfónia* és a *Prometheus-ballet* kerül előadásra. Decemberben lesz valószínűleg Mozart *Figaró lakodalmának* reprize is, amelyre már a múlt évben is készült az Operaház.

Újdonságok nem lesznek, új dizletekre és jelmezekre nem telik a 20 milliós állami támogatásból.

Ellenben zenekara és kórusa is van már az Operaháznak. Az eredetileg 20 milliós állami hozzájárulásból ugyan nem futotta ezekre is, de az a jó pénzügyminister szerencsére újabb 3 milliót engedélyezett az Operának, miután Kerner szépen megkérte rá. Most már vannak muzikusok, van kar is, de nincs Wagner-tenorista. Mert Burián

fizetését a 23 milliós költségvetésbe nem lehetett «beilleszteni», kevés a 23, s ha a pénzügyminiszter bácsi újabb pénzeket nem ad, akkor Burián helyett *Anthes* bácsi fogja énekelni hangcsökkenés miatt mintegy 10 év előtt letett szerepeit. *Anthes* bácsi különben főrendező is az Operánál, bár egy szót sem tud nyelvünkön, ő fogja gondját viselni a magyar prozódíának. 9, azaz kilenc növendéke lesz ebben segítségére, akikre futotta a 23-ból. *Alszegehy, Krusiswyk, Kalmár, Hajnal, Székely, Andauer* és *Czeizberger* kisasszonyok, *Pilinszky* és *Závodszyk* urak ugyanis abból az alkalomból, hogy mesterük operai főrendező lett, valamennyien megkapták a színháztól kiérdemelt szerződésüket. Szerencse, hogy *Wlassics* bárónak, az intendánsnak és *Kerner* igazgató urnak nincsen énekiskolája, mert akkor az *Anthes*-féle arányok szerint legalább 50—60 új magánénekessel szaporodott volna az operaházi kezdők létszáma. Sajnos, elsőrangú baritonista, aki *Rózsa* szerepkörét átvehetné, szintén nem fért a költségvetésbe. Kernerén kívül elsőrangú karmesterre sem futotta a rongyos 23 millióból, ellenben jönnek: *Die Notten-Totten-Hugenotten* (kikről *Ney Dávid* igen szellemesen kérdezte rendezőjétől a múlt század vége felé: *Du, was für Baldober sind diese Hugentotten?*), *Der Profet* és az — *A bolond*. 23 millióért éppen elég ennyi.

A *Nemzeti Színház* igazgatója egyelőre csak részleteket mondhat el programjából, mert a miniszter nem hatalmazta fel tervei közlésére.

Más bajok is vannak. A *Vihar* reprise késik, mert *Hevesi* beteg, a *Stuart Mária* viszont *Jászai Mari* gyengélkedése miatt marad későbbre. Felújítják *Cyranót* és *Endre* és *Johannát*. Az újdonságokat *Peckár, Hevesi* és *Herczeg* szállítják. Tervben van a *Lear* vagy a *Julius Caesar*, a *Csikós* vagy a *Cigány* felújítása. Talán *Strindberg Husvétjét* is előadják. A többi titok. Tíz millióért kissé sok ennyi titok.

Cifra nyomoruság...

— Látogatás egy zálogházban —

Meggyötörve a háboru és a forradalmak jármától, ma szegényen, mint a mesebeli templom egere, tengődik egyik napról a másikra Budapest népe. Csak a lánckereskedők és valutaspekulánsok élnek vígan a világukat és herdálnak ezreket egy-egy este a barokban és lokálokban. Nekik vidáman gyöngyözik a pezsgő, — a dolgozó középosztály pedig már nem sablonként, hanem benső átérzéssel mormolja magában: *és add meg nekünk a mindennapi kenyérünket...*

A szegénység leghűbb tükre: a zálogház, ahova pirulva és szégyenkezve mennek be az emberek, de ami — és ez éppen a mai napokban tűnik ki — szinte megbecsülhetetlen jótékonyági intézmény.

Egy délelőtt elmentünk egyik belvárosi zálogházba, ahol félórán keresztül megfigyeltük az ott megforduló embereket. A zálogháznak két bejárata van, az egyik az utcáról nyílik, a másik pedig a diszkrét bejárás a kapu alatt. A legtöbb ember itt jön be.

Amikor bemegyünk a becsüis ablaka alatt, három ember várakozik. Az első egy jól öltözött fiatalember. A kezében vékony aranylánc. A becsüis leméri, aztán kiszól az ablakon:

— Százharminc korona!

A fiatalember valami igenlést hümmög, aztán megkapja a pénzt és a cédulát, idegesen a zsebébe gyüri és gyorsan eltávozik.

Kalapos, gyászruhás asszony a következő. Erősen ráncos az arca, sokkal öregebbnek mutatja bizonyára, mint amilyen valóban.

Kis piszkos asztalkendőbe csavart csomagot tesz az ablak párkányára. A becsüis kibontja. Ezüst evőeszköz.

— Ötven korona — mondja.

— Tessék valamivel többet adni, ezzel nem érek semmit — könyörög az asszony.

— Legfeljebb hatvan korona!

— Hát mit csináljak! — mondja rezignált beleegyezéssel az asszony.

Szindlát

Amikor megkapja a pénzt, megkérdezi:

— Ha holnap eljövök kiváltani, mindjárt megkapom?

— Igen!

Az asszony elmegy — és egész biztosan nem jön el másnap.

Egy fiatal leány a harmadik. A szája előtt állandóan zsebkendőt tart. Nyilván, hogy a vonásait eltakarja. Egy gyűrűért 80 koronát kap.

Közbe új és új emberek jönnek a zálogházba. Egy kendős asszony néhány darab fehérneműt hoz. Negyven koronát kap. Ebédet nem tud főzni belőle.

Egy tisztán öltözött, kalapos asszony 350 koronát kap egy medaillonért s egy aranyláncért. Egy fiatalember hatvan koronát egy óráért. Egy tiz-tizenkét éves kisfiu melltűt és két gyűrűt hoz.

A becsüs megkérdezi:

— Hol vetted ezt?

A gyerek:

— A mamám küldte!

— Ki a mamád?

A gyerek megmondja.

— Mondd meg a mamádnak — mondja a becsüs — hogy személyesen jöjjön!

A gyerek elmegy, helyébe egy hordár lép kezében egy aranyórával.

— Mennyit kér? — kérdi a becsüs.

— Ötszáz koronát! — válaszol a hordár.

Megkapja.

Egy kis jóakarattal elegánsnak mondható az a nő, aki most áll az ablak előtt. Egy pár fülbevalót ad át. A fülére nézek, a cimpák ék nélkül, üresen vannak. Kétszáz koronát kap a nő.

És így tovább ...

Amikor egy kis pauza áll be a népvándorlásban, megkérem a becsüst, mondjon valamit a zálogház forgalmáról és látogatóiról.

— A háboru utolsó évében meglehetősen nagy forgalom volt — mondja. A kommun alatt semmi, legfeljebb akkor, amikor elrendelték, hogy a száz koronán aluli zálogtárgyakat a kölcsönösszeg megtérítése nélkül vissza

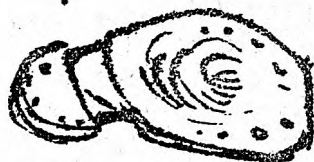
kell adni tulajdonosaiknak. Akkor épp úgy sorba álltak a zálogházak előtt is, minl a — káposztalevéért.

— Most egymást érik a látogatók. Évtizedek óta vezetem ezt a zálogházat, *de soha ilyen forgalom még nem volt.* A látogatók legnagyobb része a polgári középosztályból kerül ki. Először az ékszerek kerülnek sorra, azután a közszükségleti cikkek: fehérnemű, ruha, evőeszköz stb. — és legvégső esetben: a jeggyűrű. Ismerek embereket, akik minden héten eljönnek egyszer-kétszer. Sokszor a legképtelenebb tárgyakat hozzák, egy asszony a multkor szarvasagancsot hozott és kétségbeesetten könyörgött husz korona kölcsönért.

— A kölcsöntárgyakra általában a tényleges értéknek megfelelő tiz-husz százalék kölcsönösszeget adunk. Sokszor azonban olyan esetek fordulnak elő, hogy az embernek tul kell tenni magát a bevett szokásokon és egy kicsit az emberiességre hallgatni.

— *A kiváltás ugyszólván teljesen szünetel.* Naponta átlag két-háromszáz betét van, ezzel szemben alig tizenöt-husz kiváltás. Hiába uram, nincsen pénzük az embereknek ...

Igaz!

A tőzsde-dzsungelről

Az értékpapírforgalmi adó emelésére törvényjavaslat fekszik a nemzetgyűlés asztalán. Ezer korona után 2 koronát tenne ezentul a most mikroszkópikus méretű adó. Németországban, ahol összehasonlíthatatlanul reálisabb a tőzsdeüzlet, már két év óta 5°/_{oo} az adókulcs. Nálunk a 2°/_{oo}-et is sokalják az érdekeltek. A tőzsde elnöke és alelnöke az őszinteség hangján magyaráztatják, hogy tulsok a 2°/_{oo}. Szerintük *«egész közgazdaságunk fejlődésének kérdése»* dől el ezzel. Még pedig azért, mert *«a kulisz, tehát az a tényező, amely állandóan a piacon lévén, lehetővé teszi, hogy minden a tőzsdén jegyzett értékpapír ott bármikor eladható is legyen, nem bírja el ezt a magas tételt. Ezért nem működhetvén, adott esetekben nem is fog megfelelni azon feladatnak, amelyre szükséges, t. i. abnormális árfolyam-ingadozások megakadályozására.»*

Ezzel szemben Gaál Gaszton nemzetgyűlési képviselő nevenségesen csekélynek és az 5°/_{oo}-os ingatlanforgalmi adóval arányon kívül levőnek találja a 2°/_{oo}-et és 1°/_{oo}-ra kívánná emeltetni az adót. Hogy 5°/_{oo}-ot akarna javasolni, az ráfogás, mert a képviselő utóbbi nyilatkozata szerint *«minden józan ember tisztában van azzal, hogy ilyen arányu emelésnek milyen következményei volnának.»*

A merkantil sajtót nagy aggodalom tölti el. Attól tart, hogyha győzelemre viszi tervét Gaál képviselő, megnyílik a tőzsde sirja, az értékpapírforgalom teljesen külföldre helyeződne és katasztrófa zudulna pénzügyeinkre.

Lipták államtitkár vélekedése szerint,

«ha Gaál terve valóra válik, akkor vége a magyar tőzsdének.»

Ha «értékpapirforgalom»-nak nevezük is a tőzsdei forgalmat, igazat kell adnunk azoknak, akik az adónak 1%-ra emelésétől nem igen remélik az állambevételek tetemes nagyjobbodását. Ez csak a játék és a kuliskodás bizonyos csökkenését eredményezné haszonkép. Az 5%-os adótól azonban valóban nem várhatnánk kevesebbet, mint a szolid befektetésnek a játéktól való különülését, a tőzsdei üzletnek szolid értékpapirforgalommá válását.

Ne engedjünk a szuggerálásnak! Az *inszolid* ingatlanforgalom sem bírja el az 5%-os adót, s ha kisebb kulcsot állapítottak volna meg, vad ingatlanbörzezésnek örvendenénk, mint van ma «értékpapirforgalom», amelynek fentartása nagy baj, mert sok oly tőkét köt le és szivattyúz végül a pinkába, amely a játék lehetetlennétételének esetében a nemzeti vagyon egészséges megoszlásával került volna reális befektetésre. Havenstein a német Reichsbank elnöke, már 1917-ben, amikor pedig még rózsaszínűre volt festve a közgazdaság égboltozatja, intette népét a «nagy tőzsdei forgalom»-tól, amelyet nálunk büntetlen létesíthet a maga különleges céljai javára s a köz kárára egy csomó nagyobb-kisebb tekintélyű, lelkiismeretlen ember.

Ha valóra válik Gaál terve, akkor vége a «magyar tőzsdének»? Ebben a tőzsdében csak a pénz magyar, ami ott eluszik korlátolt számú bizonyos pénzszekrények felé. Legyen is már vége *ennek*, hogy végre életre kelhessen a mindenki számára központi piacként hozzáférhető, *igaz rendeltetésének megfelelően* működő, valóban magyar tőzsde. Ennek létrehívásától, ami nem boszorkányság, az érdekelteknek semmiféle érthetetlen abrakadabrázása se tartsa vissza a hivatottakat! Mert mi egyéb az, ha «egész közgazdaságunk fejlődését» teszik függővé attól, hogy elenyészően csekély maradjon a tőzsdei adó, magyarázatul pedig «a kulisz feladatával» hozakodnak elő, arra számítva, hogy így összezavarva a dolgot, kevés ember akad,

aki magyarán visszaszóljon: Nem értem, hogyan függ az egész közgazdaság fejlődése a tőzsde-adótól, azt pedig, hogy mi a kulisz, egyáltalán nem tudom!

Főlöszleges a mélyebb bizonyítás, — csak egy példát bökkünk ki. A «kulisz» dolgát. Ez nem fekteti pénzét sem ebbe, sem abba a papirba, hanem *láncol* velük, ahol éppen «kereshetni» vél. A vásáros lócsiszár cigányok fontos közgazdasági szerepéhez hasonló a kulisz tevékenysége! *Allítólag* annak a lehetvététele volna a «feladata», hogy a tőzsdén jegyzett minden értékpapir ott bármikor eladható legyen és hogy megakadályozza az abnormalis áringadozásokat. Hát nincsenek a tőzsdén abnormalis áringadozások?! Ugy látszik, csak a mai tőzsde védői tudják a «kulisz feladatát», — az maga *egészen más feladatot teljesít* s ezért soha felelősségre nem vonták, de nem is vonhatnák, hiszen sem testületileg, sem egyedeiben soha nem vállalta a mai tőzsdét védők megtévesztésre szánt szolamai-val neki imputált «feladatot».

Gaál Gaszton pedig ne féltse az országot az 5%-os értékpapirforgalmi adó *következményeitől*, hanem szálljon sikra ezen kulcs mellett, mely az *egészséges és kívánatos* értékpapirforgalmat épp oly kevéssé akadályozná, mint az ugyanoly mérvű adó a szolid ingatlanforgalmat, — legfeljebb kevesebb kétes ember fog harmadik számú szeretőjének második számú villájába annak harmadik számú autóján száguldani... Persze telik! De tessék csak kérdezni, van-e ember, akinek tőzsdei vételét nem az illető nap *legdrágább*, eladását pedig a *legolcsóbb* árfolyamán számolták el. És a külömblet néha darabonként többszáz korónákra rug!... És az értékpapirforgalmi adó emelése ellen mernek még fordulni ezek!...

A *legitim* magyar értékpapirforgalom nem megy át az külföldre, sem nem vonzhatjuk ide az értékpapirokat reális befektetésre vásárló külföldieket — pusztán az értékpapiradó emelésével, vagy csökkentésével. Aki pedig játékra viszi pénzét a külföldre, az ellen statáriális szigorral kell és lehet is fellépni!

(h. m.)

Kámforos Derma-kenőcs

a bőrt finomítja, a széplőt elhalványítja. Ára 20 korona. Készíti Sztraka „Csillag” gyógyszerháza Budapesten, Rákóczi-ut 39., József-körút sarkán. Postai szétküldés.

Bel- és külföldi illatszer, pipere, háztartási, gazdasági és fényképészeti cikkek állandóan raktáron.

Postán is szállít utánvétellel:

RADÓ

„Madonna”
DROGÉRIA

Budapest, VII., Thököly-ut 7. szám.

LEGKITÜNÖBB MÁRKA!

ÉS TABLÁS FÉNYKEMÉNYÍTŐ.

GYÁRTJA:

MIRROR LABORATÓRIUM

Plaveczy gyógyszerész és Szabó

Budapest, VII. ker., Verseny-utca 10. sz.

MINDENÜTT KAPHATÓ!

Brilliánst,

gyöngyöt, aranyat, platinát és ezüstöt horribilis áron vesznek

Telefon
József
52-64.

Singer Testvérek

VII., Rottenbiller-u. 24.

BÉRAUTÓK

Címre
figyelni

nyitott, csukott, elegáns kocsik
külföldre, vidékre és a városban
bármely időben kaphatók a

Király Automobil R.-T.-nál

Budapest, VII., Király-utca 11.
TELEFON: József 124-01, 124-02, 124-03.

NAGY ÉS VÉRTES

Telefon:
125-34

R.-T.

Telefon:
125-34

amerikai iroda-
berendezési
vállalat

Budapest, V., Arany János-u. 20.

Közvetlen
behozatal.
Svédbutorok
Eredeti amerikai
butorok. Egyes
darabok, valamint teljes
iroda- és
bankberendezések.

Most jelent meg! **Dénes Gizella**

MECSEKI CSEND

című novelláskönyve. • Ára 24 korona. Az első sortól az utolsóig fogvatartja az olvasót. Pompás fordulatok a női lélek világából. Kapható: **A KÖZPONTI SAJTÓVÁLLALAT** könyvkereskedésében Budapest, IV., Duna-utca 6. (Klotild-palotában, a Belvárosi kávéház mellett.)

Poloska- és molyirtást

garanciával végez

FISCHER VACUUM R.-T.

VII., Dob-utca 99. (Saját ház.)
TELEFON: József 10-72 és
József 60-88.